

บทความวิจัย

การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิผล (PrPE Model) โรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 3

อัมรินทร์ จารงจับ

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านจันทย์ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

อีเมล: Amarin.ja59@gmail.com, เบอร์โทร. 089-8922259

บทคัดย่อ

การศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาแบบ 2) เพื่อสร้างรูปแบบ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบและ 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มี 6 ขั้นตอน ใน 3 รอบ คือ R_1D_1 , R_2D_2 , และ R_3D_3 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้วยค่า E_1/E_2 และค่าที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน คือ มีรูปแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อเลื่อนระดับชั้น และความจำมากกว่าความเข้าใจ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4 งานในสถานศึกษา ที่เกิดประสิทธิผลและผลงานเชิงประจักษ์ที่เป็นรูปธรรมยังมีน้อย สภาพความต้องการของครูผู้สอนและนักเรียนที่ต้องการให้มีการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยที่ 3.76 และ 3.91 อยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จัดทำขึ้นเป็นหนังสือคู่มือการบริหารสถานศึกษา มีเนื้อหาสำคัญ ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน 6 กระบวนการ คือ ขั้นตอน 1 การวิเคราะห์ปัญหา (Problems: Pr) ขั้นตอน 2 การดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Participation: P) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผล 6 องค์ประกอบ คือ (1) การสร้างความตระหนัก (2) การสอนงานระบบพี่เลี้ยง (3) การลงมือปฏิบัติโดยใช้วงจรคุณภาพ (4) การสะท้อนผลการทำและต่อยอด (5) การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (6) การสร้างทีมงานเครือข่าย และขั้นตอนที่ 3 ผลลัพธ์ (Effectiveness: E) ที่เกิดจากการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา 3) ผลการประเมินประสิทธิภาพ จากการทดลองใช้รูปแบบ รอบที่ 1 พบว่า ด้านผลการดำเนินการมีผลการดำเนินการสูงกว่าด้านกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รอบที่ 2 พบว่า ผลการดำเนินงาน 4 งานในสถานศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และมีผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ทั้งในด้านครูผู้สอน และสถานศึกษาเป็นโรงเรียนต้นแบบได้ 4) ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า ผลการประเมิน

ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบรอบที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-Net) เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 7.53 และรอบที่ 2 พบว่า ผลการประเมินหนังสือคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.65 และผลการประเมินความพึงพอใจ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.85 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม, การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล

Received: October 1, 2022, **Revised:** December 3, 2022, **Accepted:** December 9, 2022

**THE DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL TO
PROMOTE EFFECTIVE LEARNING OF BAN JANTHAI SCHOOL IN UBON
RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONNAL SERVICE AREA OFFICE 3. (PrPE Model)**

Amarin Jarangab

school director

Ban Chanthai School, Warin Subdistrict, Si Mueang Mai District

Ubon Ratchathani Province

Email: Amarin.ja59@gmail.com, Tel. 089-8922259

Abstract

A study on the development of participatory school administration model to promote effective learning of Ban Janthai School in Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 (PrPE Model) is a research and development by mixed methodology. The purpose of research to: 1) To study and analyze current conditions to develop an effective model of participatory school administration 2) To create an effective participatory school administration model. 3) To experiment with an effective participatory school administration model and 4) to evaluate and improve the effective model. They are populations: School Directors, teachers, student and committee of Basic educational school. The research including 6 steps in 3 circles. Step1: Analysis Research (R_1). Step 2: Design and Development (D_1). Step 3: Implementation Research (R_2). Step 4: Evaluation Development (D_2). Step 5: Implementation Research (R_3) and Step 6: Evaluation Development (D_3). Statistics and data analyze in research are using mean, percentage, standard diviation, effective Index and t-test.

Research findings were as follows:

1) The results of the analysis of basic school data were that there was a learning management model that emphasized learning to advance grade levels and memory rather than comprehension. As a result, student achievement is low. The participation in the implementation of 4 tasks in educational institutions are few effective and concrete empirical works. The needs of teachers and students who want to develop the school administration model are mean of 3.76 and 3.91 were at a high level. 2) The educational institution administration model that was developed is called "The development of participatory school administration model to promote effective learning of Ban Janthai School in Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 (PrPE Model)." It's a book. The aim of book is development method to promote school. They are including 3 steps and 6 process: step1 is problems analysis. Step 2 is participatory process. They are 6 processes. (1) Awareness process (2) Mentoring process (3) Action with PDCA process (4) Refection & Development process (5) Information process (6) Network process. And step 3 Effectiveness of school. 3) Performance evaluation results of research an experiment in the first round, it was found that the performance aspect had higher performance than the process aspect and statistically significant at the .05 level.

In the second round, it was found that the results of 4 work in school are successful. The school has been honored both in terms of teachers and educational institutions can be model schools. Ana 4) Assessment results are: In the first round, the Ordinary National Educational Test (O-Net) of school are increased from the previous academic year. Accounted for 7.53%. In the second round, it was found that the result of the manual book evaluation was appropriate at the highest level. The total average was 4.65. And the results of the satisfaction assessment on the participatory school administration model the overall was 4.85. It was at the highest level of satisfaction.

Keywords: *Development Model, Participatory School Administration, Effective Learning*

คำขอบคุณ (Acknowledgement): ขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เจษฎาภรณ์ พรหมทองแสน ศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 นายสมโภชน์ เศรษฐราชวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ประธานคณะกรรมการคณบดีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดร. อภิสิทธิ์ บุญยา ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา และนายอิทธิชัย สิงห์ธีร ผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลเทศบาลกระหาด จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง และความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนขอขอบคุณครอบครัวผู้วิจัยที่ให้กำลังใจสนับสนุนด้านงบประมาณ คณะครูนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือให้การสนับสนุนการให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย

บทนำ (Introduction)

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางทศกาคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษเทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อให้สามารถพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อการเป็นสมาชิกในสังคมที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญ ความมั่นคง ความสุข ของสังคมโดยรวม ปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนในชุมชน ยังมีปัญหาบางประการคือ ผลจากการที่รัฐเข้าไปผูกขาดการศึกษา ทำให้ประชาชนในชุมชนไม่มีบทบาทเท่าที่ควร ทำให้การศึกษากลายเป็นสิ่งที่แปลกแยกจากชุมชน ความคาดหวังที่ประชาชนในชุมชนมีต่อสถานศึกษากับสิ่งที่สถานศึกษาปฏิบัติแตกต่างกัน ประชาชนไม่รัก ไม่ผูกพัน และไม่รู้สึกรู้ว่าต้องรับผิดชอบต่อสถานศึกษา เช่นเดียวกับสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับประชาชนในชุมชนมากนัก สถานศึกษาจัดการศึกษาตามนโยบายรัฐ โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน สาระในการจัดการศึกษาไม่ได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้สักรัก ผูกพัน และภูมิใจในท้องถิ่นของตน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาอีกมากมาย เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาให้มากขึ้น การส่งเสริมต้องเข้าใจปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับ ชุมชน ต่อการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้แก่ สนับสนุนการดำเนินงาน การร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ติดตาม ตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบอันเกิดจากการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและชุมชน โดยผู้ที่ควรมียุทธศาสตร์ที่สุดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา (ทรงพล เจริญคำ, 2552)

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการทรัพยากรบริหาร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ควรมีรูปแบบในการบริหารคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โรงเรียนบ้านจันทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล2 ถึงระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีนักเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 156 คน โดยมีเขตพื้นที่บริการจำนวน 4 หมู่บ้าน อาชีพผู้ปกครองนักเรียนร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกร ที่ผ่านมารองเรียนมีการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกด้านอย่างต่อเนื่องตามนโยบายที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานเท่าที่ควร จากข้อมูลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมาในปีที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่อยู่ในระดับดีเยี่ยมมีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 86.22 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก นอกจากนี้แล้วข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษายังใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมยังขาดการพัฒนาด้านนวัตกรรมและวิธีการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ตลอดจนการดำเนินงานทั้ง 4 งาน ในภาพรวมยังไม่ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง ทั้งการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษามีน้อยทั้งที่ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนพื้นที่ในเขตให้บริการของโรงเรียนมีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นยังไม่ชัดเจน (โรงเรียนบ้านจันทย์, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษา ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ และมีความมุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจน เนื่องจากหัวใจหลักของการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ในอนาคตอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการศึกษาและการพัฒนารูปแบบการบริหาร

สถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนและชุมชนอย่างแท้จริง และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานทุกด้านเพิ่มมากขึ้น

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

1. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

2. ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน 4 งานของสถานศึกษา

3. ความพึงพอใจของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่มีต่อที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

วัตถุประสงค์ (Objective of the Research)

1. เพื่อศึกษาข้อมูลวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
4. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

วิธีวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบและการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล โรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยมีคณะกรรมการบริหาร 5 ภาควิชา เป็นหน่วยสังเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยการดำเนินการวิจัย 3 รอบ คือ R_1D_1 , R_2D_2 , และ R_3D_3 6 ขั้นตอน ดังนี้

วิจัยรอบที่ 1 (R_1D_1) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis Research: R_1) ศึกษาสภาพปัจจุบันข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารด้วยตนเอง และสอบถามข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D_1) เป็นการสร้างรูปแบบ (Model) การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาและบริหารสถานศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมิน แล้วนำมาสร้างหนังสือคู่มือ และหาประสิทธิภาพหนังสือคู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) จากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอน ในสถานศึกษาอื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

วิจัยรอบที่ 2 (R_2D_2) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปทดลองใช้ (Implementation Research: R_2) โดยการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 รอบที่ 1 โดยการประเมินความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและพัฒนา (Evaluation Development: D₂) โดยการประเมินผลจากการใช้และพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 รอบที่ 1 ด้วยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วิจัยรอบที่ 3 (R₃D₃) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 5 การนำรูปแบบไปใช้ทดลอง (Research: R₃) โดยการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่ปรับปรุงพัฒนาจากรอบที่ 1 แล้ว มาใช้ในรอบที่ 2 จากการสรุปผลการดำเนินงานในสถานศึกษา 4 งาน ตามโครงการและกิจกรรมที่สถานศึกษากำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผล (Evaluation Development: D₂) ในรอบที่ 2 จากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) ของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยการประเมินผลรูปแบบและประเมินความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์แนวทางการยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 ท่าน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ และมีหลักการบริหารที่สอดคล้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 7 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ คณะกรรมการบริหาร 5 ภาควิชา โรงเรียนบ้านจันทย์ จำนวน 164 คน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน (ไม่รวมผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้แทนครู) 2) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านจันทย์ จำนวน 14 คน 3) ตัวแทนนักเรียน ชั้นอนุบาล 2 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 113 คนโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แบ่งตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่ม (stratified random sampling) 4) ทีมงานเครือข่ายร่วมพัฒนาโรงเรียนบ้านจันทย์ จำนวน 15 คน 5) ตัวแทนจากชมรมศิษย์เก่าโรงเรียนบ้านจันทย์ จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกเอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม หนังสือคู่มือการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบประเมินความพึงพอใจ

วิธีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการจากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการในการจัดการเรียน การสอนแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ตามประเด็นที่ต้องการหาคำตอบ ให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหา กำหนดแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ความ

ต้องการในการจัดการเรียนการสอน และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5,4,3,2,1 แปลความหมายว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

3. นำแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ที่สร้างขึ้น เสนอต่อจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรง และความเหมาะสมของหัวข้อประเด็นที่นำมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาปรับปรุงหัวข้อตามข้อเสนอแนะ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินมีความเหมาะสม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการประเมินมีความเหมาะสม

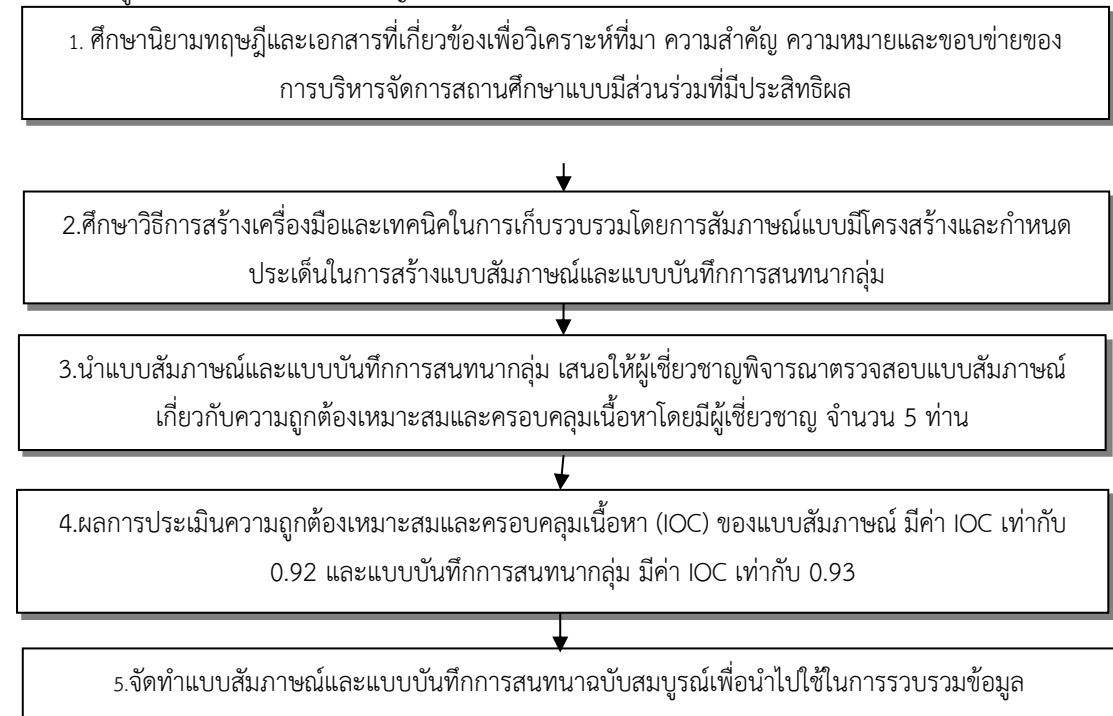
ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินไม่มีความเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้ มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปหาคุณภาพด้วยวิธีการหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า แบบสอบถามสำหรับครูมีค่า IOC เท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามสำหรับนักเรียนมีค่า IOC เท่ากับ 0.96

5. นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของหัวข้อ เนื้อหาให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ง่ายตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปจัดพิมพ์ เพื่อใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

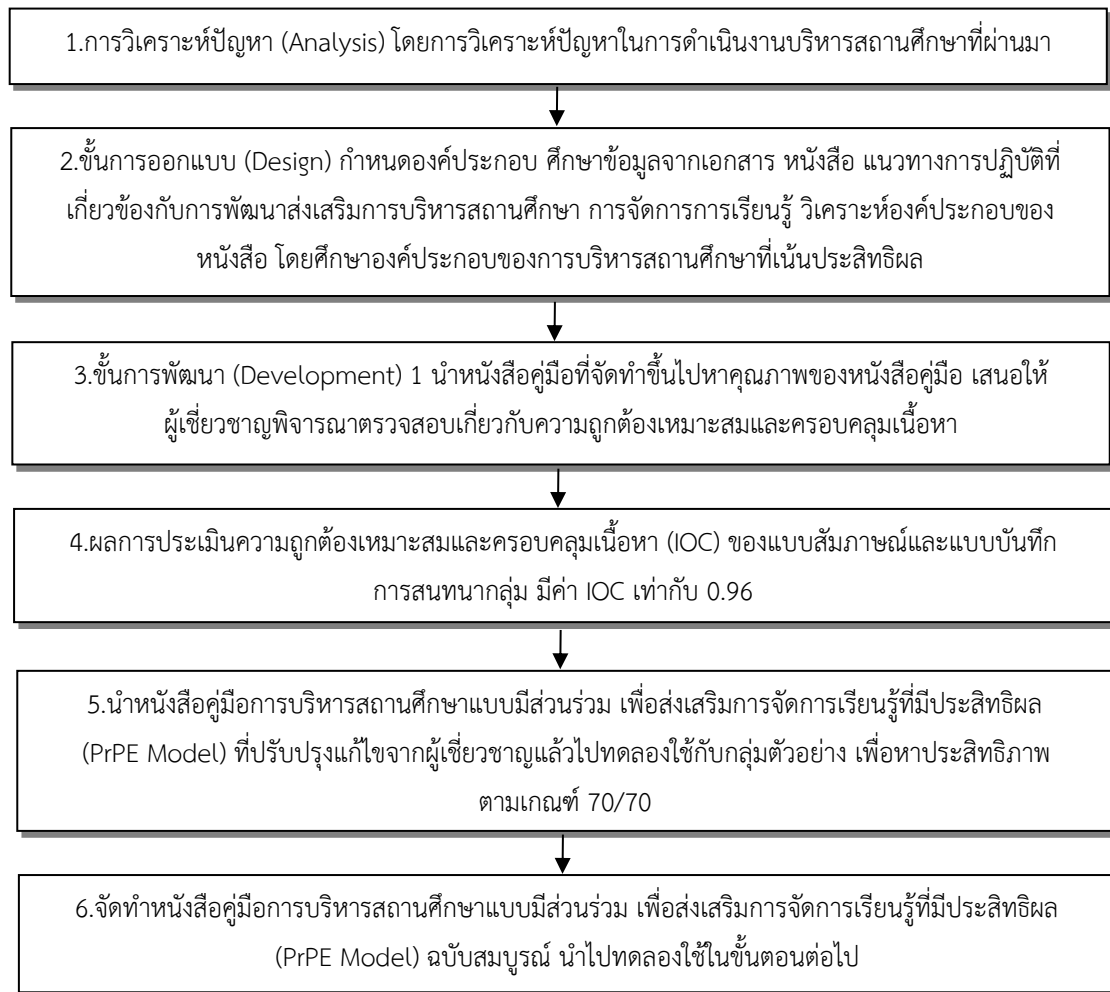
การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามประเด็นปัญหาที่ได้กำหนดไว้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนการสร้างหนังสือคู่มือการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) ดำเนินการสร้างดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis Research: R_1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด จากการสอบถามครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.76 และจากการสอบถามผู้เรียน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.91 ดังตาราง

ตารางที่ 1 ระดับค่าเฉลี่ย

การดำเนินงาน	ผลการประเมิน		แปลผล
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	
ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอน	3.93	0.66	มาก
ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน	3.73	0.62	มาก
ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน	3.76	0.67	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้	3.68	0.60	มาก
ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.79	0.67	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้	3.67	0.69	มาก
รวม	3.76	0.65	มาก

การดำเนินงาน	ผลการประเมิน		แปลผล
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	
ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอน	4.01	0.61	มาก
ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน	3.94	0.69	มาก
ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน	3.80	0.72	มาก
ด้านการเรียนรู้	3.88	0.66	มาก
รวม	3.91	0.67	มาก

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D₁) การสร้างรูปแบบ (Model) การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิต้องการให้มีแนวทาง เทคนิควิธีการ หรือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมงานในสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป การมีส่วนร่วมต้องเชื่อมโยงกันตามความจำเป็น และการมีส่วนร่วมในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนเครือข่ายต่าง ๆ และให้มีแนวทางการดำเนินงานในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในรูปของหนังสือคู่มือการดำเนินการ หรือข้อมูลคำแนะนำต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติใช้เป็นแนวทางประกอบการปฏิบัติงานจริงได้ โดยกำหนดเนื้อหาที่ครอบคลุมในการดำเนินงานในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ (Implementation Research: R₂) ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนบ้านจันทย์ไปทดลองใช้ รอบที่ 1 จากการใช้นักเรียนคู่มือ พบว่า พบว่า ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และค่าประสิทธิภาพของผลการดำเนิน (E2) แบบประเมินกระบวนการและผลการดำเนินการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) โรงเรียนบ้านจันทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จากการใช้ในกลุ่มตัวอย่าง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 เท่ากับ 82.14/85.05 แสดงว่าแบบประเมินกระบวนการและผลการดำเนินการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังตาราง

ตารางที่ 2 ค่าประสิทธิภาพ

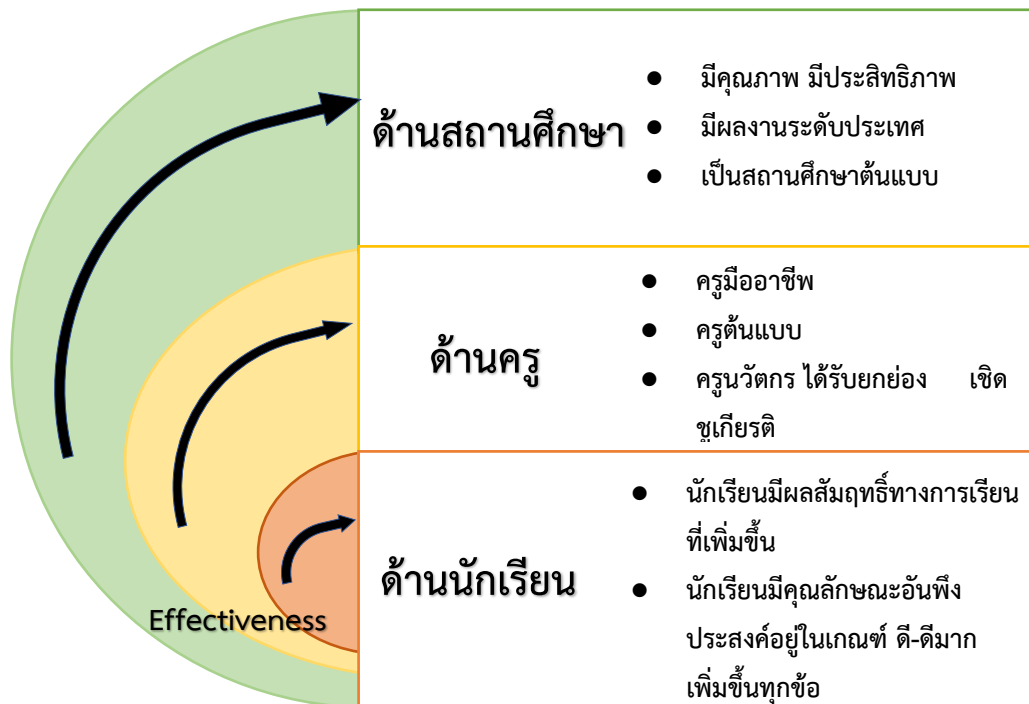
กระบวนการ			ผลการดำเนินการ			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ร้อยละเฉลี่ย	E1	คะแนนเต็ม	ร้อยละเฉลี่ย	E2	E1/E2
250	82.14	82.14	54	85.05	85.05	82.14/85.05

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation Development: D₂) เป็นการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ รอบที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562 – 2563 พบว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรวม 4 รายวิชาหลัก เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.53 ดังตาราง

ตารางที่ 3 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation Development: D₂)

รายวิชา	คะแนนเฉลี่ย	
	ปีการศึกษา 2562	ปีการศึกษา 2563
ภาษาไทย	40.86	55.53
คณิตศาสตร์	20.00	26.50
วิทยาศาสตร์	28.81	38.17
ภาษาอังกฤษ	25.63	25.25
คะแนนเฉลี่ย 2 ปีการศึกษา	28.83	36.36
คะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น		7.53

ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้รูปแบบ (Implementation Research: R₃) ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนบ้านจันทย ไปทดลองใช้ รอบที่ 2 พบว่า ผลลัพธ์จากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นโดยเน้นที่ประสิทธิภาพ เพื่อแสดงให้เห็นว่านักเรียนได้ อะไร ครูได้ อะไร สถานศึกษาได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง กล่าวคือ ด้านนักเรียนเกิดผลลัพธ์ที่เป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษา นั่นคือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาการจัด การเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับดีและดีเยี่ยมเพิ่มขึ้นทุกข้อ ตลอดจนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพจิตดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ผลลัพธ์ด้านครูผู้สอนคือ การเป็นครูมืออาชีพ ครูมีความรู้ มีทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านการสร้างสื่อนวัตกรรม ด้านสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล สามารถพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เข้าสู่การประเมินคุณภาพในระดับที่สูงขึ้น เป็นที่ยอมรับและเป็นสถานศึกษาต้นแบบได้

ภาพประกอบที่ 1 ประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation Development: D₃) เป็นการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ รอบที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) 8 ด้าน สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 6 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation Development: D₃)

ตัวชี้วัด	ผลการประเมิน		แปลผล
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	
1. คุณลักษณะของรูปแบบ	4.66	0.47	มากที่สุด
2. คุณภาพขององค์ประกอบในรูปแบบ	4.61	0.50	มากที่สุด
3. การออกแบบรูปแบบ	4.59	0.49	มากที่สุด
4. ประสิทธิภาพของรูปแบบ	4.68	0.48	มากที่สุด
5. ความสามารถในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา	4.66	0.48	มากที่สุด
6. ประโยชน์ต่อบุคคล	4.67	0.47	มากที่สุด
7. ประโยชน์ต่อหน่วยงาน	4.66	0.48	มากที่สุด
8. ความแปลกใหม่ของรูปแบบ	4.58	0.50	มากที่สุด
9. จุดเด่นของนวัตกรรม	4.71	0.48	มากที่สุด
10. การนำองค์ความรู้จากการได้ รับการพัฒนาหรือการพัฒนาตนเองไปใช้ประโยชน์	4.66	0.47	มากที่สุด
รวม	4.65	0.48	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและและสภาพความต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนมีข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ คือ นักเรียนเรียนมีการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองตามหลักสูตร โดยนักเรียนได้เรียนรู้ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด เน้นการเรียนรู้เพื่อเลื่อนระดับชั้น และนำความรู้ไปใช้ในการสอบแข่งขัน อาศัยความจำมากกว่าความรู้ความเข้าใจ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ยังอยู่ในระดับต่ำ ครูยังใช้วิธีการสอนเดิมในการอธิบายและสร้างองค์ความรู้ให้กับนักเรียน ขาดการนำทักษะกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน มีวิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนตามเนื้อหาแต่ไม่ได้นำผลการเรียนมาวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนในครั้งถัดไป การดำเนินงาน 4 งานภายในสถานศึกษายังไม่โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้นำผลจากการประเมินจากการดำเนินงานที่ผ่านมา มาพิจารณาเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติและกระบวนการในการดำเนินงานที่เกิดประสิทธิผลและผลงานเชิงประจักษ์ที่เป็นรูปธรรมยังมีน้อย

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา ชื่อว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) โรงเรียนบ้านจันทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ 5 ภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย นักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนผู้ปกครอง จัดทำขึ้นเป็นหนังสือคู่มือการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิผล (PrPE Model) เนื้อหาสำคัญประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน 6 กระบวนการ คือ ขั้นตอน 1 การวิเคราะห์ปัญหา (Problems: Pr) ขั้นตอน 2 การดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Participation: P) ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผล 6 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างความตระหนัก (Awareness: A) 2) การสอนงานระบบพี่เลี้ยง (Mentoring: M) 3) การลงมือปฏิบัติโดยใช้วงจรคุณภาพ (Action with PDCA: A) 4) การสะท้อนผลการทำงานและต่อยอด (Reflection & Development: R) 5) การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information: I) 6) การสร้างทีมงานเครือข่าย (Network: N) และขั้นตอนที่ 3 ผลลัพธ์ที่เกิดจากการนำรูปแบบไปใช้ (Effectiveness: E) ในสถานศึกษา สอดคล้องกับ สะอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมพลังอำนาจของครูในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ รูปแบบการบริหารแบบเพื่อนร่วมงาน รองลงคือ รูปแบบการบริหารแบบวัฒนธรรม และค่าต่ำที่สุดคือ รูปแบบการบริหารแบบการเมือง 2. รูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ “รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่เน้นบูรณาการของการบริหารแบบเพื่อนร่วมงานการเมืองและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมสร้างพลังอำนาจของครู” (School Management Model Focus on the integration of Collegial, Political and Cultural Management Models for Teacher Empowerment: CIPCM Model) ดังที่ Towards et al (1988) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า มีปัจจัยหลายหลายประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านครู ด้านผู้บริหาร และด้านโรงเรียน และยังสอดคล้องกับ ดุค (Duke, D. L., 1987) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) มีการนิเทศและพัฒนาครูตามศักยภาพของ

บุคคล 2) มีการประเมินครูตามแนวนโยบาย 3) มีการจัดการเรียนการสอนและสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศของความเป็นเลิศ 4) มีการจัดการทรัพยากรตามลำดับความสำคัญและความจำเป็น 5) มีการควบคุมคุณภาพด้วยการประเมินอย่างต่อเนื่อง 6) มีการประสานงานแบบแมทริก และ 7) มีการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมและเซอร์จิโอวานี (Sergiovanni, 1980) ได้สรุปลักษณะสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพว่า ควรมีองค์ประกอบดังนี้ 1) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2) มีแผนงานทางวิชาการที่ดี 3) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน 4) มีบรรยากาศสถานศึกษาในทางบวก 5) ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบเป็นกลุ่ม 6) มีการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวาง 7) ใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 8) ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และ 9) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพ จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) โรงเรียนบ้านจันทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปผลได้ คือ การทดลองการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) ในรอบที่ 1 พบว่า ด้านผลการดำเนินการมีผลการดำเนินการสูงกว่าด้านกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในรอบที่ 2 พบว่า ผลการดำเนินงาน 4 งานในสถานศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และมีผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ทั้งในด้านครูผู้สอน และสถานศึกษาเป็นโรงเรียนต้นแบบได้

4. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) สรุปได้ ดังนี้

4.1 ผลการประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) ในรอบที่ 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป ใน 5 กลุ่มสาระหลัก สูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีการศึกษาที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 10.09 และมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 7.53

4.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) ในรอบที่ 2 พบว่า ผลการประเมินทุกตัวชี้วัดจำนวน 10 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของรูปแบบ ด้านคุณภาพขององค์ประกอบในรูปแบบ ด้านการออกแบบรูปแบบ ด้านประสิทธิภาพของรูปแบบ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ด้านประโยชน์ต่อบุคคล ด้านประโยชน์ต่อหน่วยงาน ด้านความแปลกใหม่ของรูปแบบ ด้านจุดเด่นของนวัตกรรม และด้านการนำองค์ความรู้จากการได้รับการพัฒนาหรือการพัฒนาตนเองไปใช้ประโยชน์มีความเหมาะสมทุกด้าน ผลรวมมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.65 คู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (PrPE Model) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 เป้าหมายมาตรฐานเท่ากับ 0.31 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ต่อศักดิ์ บุญเสือ (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม และขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 3 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการใช้พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

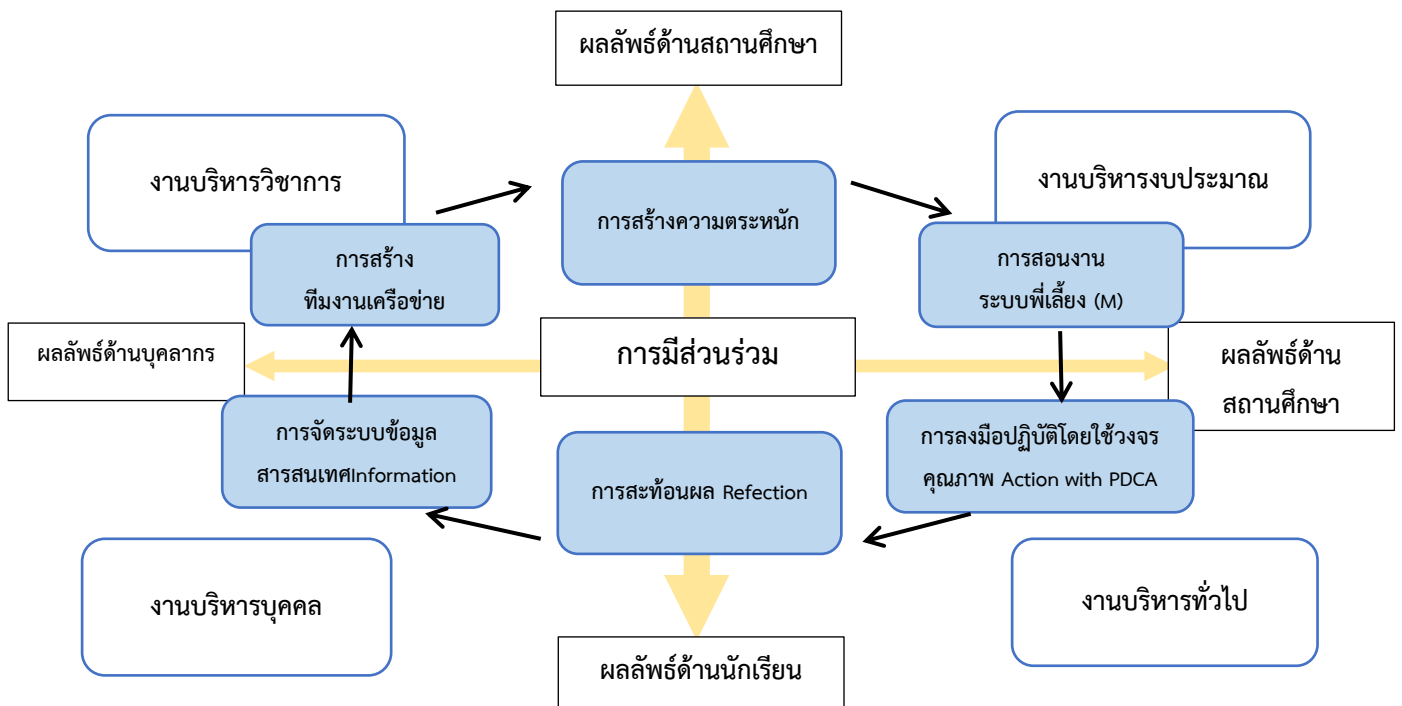
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย (Contribution of the Study)

1. การบริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้นั้น สถานศึกษาต้องศึกษาบรรยากาศแห่งการร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนา โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมทุกคนในการเลือกแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับตน ตลอดจนร่วมวางแผนปฏิบัติ ร่วมวัดและประเมินผลสำเร็จของร่วมกันเพิ่มมากขึ้น

2. จากการวิจัย พบว่า ในระยะต้นของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ต้องการข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้เครื่องมือ ดังนั้น การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานทั้ง 4 ฝ่ายในสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการมุ่งผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และมีการนำแผนสู่การปฏิบัติจริงโดยอิงเกณฑ์จากคู่มือการบริหารสถานศึกษาควบคู่ไป เพื่อจะได้ตรวจสอบผลการทำงานทุกระยะ

องค์ความรู้ที่สามารถพัฒนาได้

กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจและรับผิดชอบร่วมกันมากขึ้น โดยกระบวนการที่ครูนำมาจากรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม นั้น แทรกอยู่ในห้องเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และพัฒนางานทั้ง 4 งานในสถานศึกษาได้ ดังภาพ

ภาพประกอบที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- ต่อศักดิ์ บุญเสือ. (2556). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*. 8(2), 46.
- ทรงพล เจริญคำ. (2552). รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศิลปากร. [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนบ้านจันทย. (2561). *เอกสารรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2561*. เอกสารโรงเรียนลำดับที่ 1/2562, (7).
- สะอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง. (2556). *การพัฒนาแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. [วิทยานิพนธ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579* (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค.
- Duke, D.L. (1987). *School leadership and instructional improvement*. New York: Random House.
- Towards, R., David, H.K. & Peter, H. (1988). *The Effective School*. Oxford. Basic Blackwell Ltd.
- Sergiovanni, T.J. (1980). *Education Governance and Administrative*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.